

14. 11. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Úsvit criminal compliance v České republice?

Dne 1. 12. 2016 nabude účinnosti novela[1] zákona č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „TOPO“), která přináší zásadní změny (dále jen „novela TOPO“), a to především ve vztahu k využitelnosti tzv. criminal compliance, kterým se má na mysli ucelený systém interních firemních opatření a postupů pro prevenci, detekci a reakci na případná trestněprávní jednání, který je součástí firemní kultury společnosti. Smyslem tohoto článku je proto upozornění právě na naznačené změny TOPO.

Předně dochází k vypuštění jednoho z předpokladů spáchání trestného činu právnickou osobou z § 8 odst. 1 TOPO, kdy nově trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti a **již nikoliv i jejím jménem**.

Ve stejném ustanovení dochází také ke zpřesnění v části definice osob, jejichž jednání lze přičítat právnické osobě tak, že byly zúženy první dvě skupiny osob pomocí doplnění definice „osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby“. Nově § 8 odst. 1 TOPO zní takto:

(1) Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak:

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná **osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby**, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,*
- b) **osoba ve vedoucím postavení v rámci právnické osoby**, která u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),*
- c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo*
- d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c),*

jestliže jí ho lze přičítat podle odstavce 2.

Především je však třeba upozornit na očekávané důsledky dané novely TOPO na oblast criminal compliance. V této souvislosti se připomíná, že současnosti je v České republice oblast criminal compliance, resp. možnost vyvinění právnické osoby do značné míry limitována, když právním základem pro tuto oblast je pouze § 8 odst. 2 písm. b) TOPO. Z tohoto ustanovení vyplývá: „*že právnická osoba se může vyvinít z trestní odpovědnosti za trestný čin spáchaný jejím zaměstnancem, jestliže bude v rámci trestního řízení prokázáno, že tato právnická osoba, resp. její orgány provedly taková opatření, která jí ukládají právní předpisy nebo která lze od ní spravedlivě požadovat.*“[2] To

znamená, že sice existuje určitá možnost vyvinění právnické osoby, nicméně pouze ve vztahu ke skupině osob, které lze nazvat řadovými zaměstnanci (viz písm. d) výše). U ostatních osob uvedených v písm. a) až c) výše však tato možnost doposud neexistovala a v případě jejich jednání u nich tedy byla dána *de facto* automatická přičitatelnost právnické osobě.

Uvedená novela TOPO však nyní v této stěžejní otázce trestní odpovědnosti právnické osoby přináší zásadní změnu, když dochází k zavedení nového § 8 odst. 5 TOPO, který zní:

Právnická osoba se trestní odpovědnosti podle odstavců 1 až 4 zproští, pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu osobami uvedenými v odstavci 1 zabránila.

Již na první pohled je tedy zřejmé, že **oproti stávající právní úpravě dochází k významnému rozšíření možnosti zproštění trestní odpovědnosti právnické osoby. Uvedené ustanovení § 8 odst. 5 TOPO by se přitom mělo stát novým právním základem criminal compliance, když nově se právnická osoba zproští trestní odpovědnosti, pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu zabránila, a tentokrát již i v případě jednání kterékoli z výše uvedených osob pod písm. a) až d). Zproštění trestní odpovědnosti bude právnické osobě umožněno i v případě jednání osob, u kterých dříve platila přičitatelnost automatická.** Ze strany státních zástupců je rovněž presentován názor, že důvody pro zproštění musí prokázat právnická osoba sama, tedy patrně bude snaha o obrácení důkazního břemene v trestním řízení.

Zmíněné významné rozšíření možnosti zproštění trestní odpovědnosti právnické osoby je ovšem podmíněno vynaložením veškerého úsilí k zabránění spáchání trestného činu. A v tom bude hrát hlavní úlohu kvalitní a komplexní criminal compliance. Účelem tohoto článku není detailní rozbor náležitostí kvalitního criminal compliance, nicméně je zde třeba zdůraznit, že s pravděpodobností hraničící s jistotou nebudou firmám stačit pouze nějaké formální pěkně vypadající interní řady a kodexy (např. etické či protikorupční) či jiné podobné dokumenty, jak to bývá někdy v médiích mylně interpretováno. Orgány činné v trestním řízení by totiž naopak měly pečlivě zkoumat, zda se jedná o skutečně efektivní a fungující criminal compliance, přičemž pokud tomu tak nebude, nemělo by v zásadě ke zproštění trestní odpovědnosti dojít. Zodpovědné firmy by tedy měly této změně věnovat náležitou pozornost a zvážit důkladnou revizi svých interních dokumentů upravujících tuto oblast, případně zvážit zavedení nového a komplexního criminal compliance. Toto doporučení přitom nabývá na intenzitě především s ohledem na další významnou změnu, kterou uvedená novela TOPO přináší.

Dochází také k podstatné novelizaci § 7 TOPO, kdy se upouští od dosavadního modelu trestní odpovědnosti právnických osob za trestné činy přímo vyjmenované v TOPO (pozitivní výčet), když **nově § 7 TOPO stanoví, že právnická osoba je trestně odpovědná za všechny trestné činy uvedené v trestním zákoníku** (zákon č. [40/2009](#) Sb.), a to pouze s několika málo výjimkami stanovenými v § 7 TOPO (negativní výčet), jako například trestný čin zabití, soulož mezi příbuznými či trestné činy proti branné povinnosti a vojenské. Dochází tedy k **podstatnému rozšíření rozsahu trestní odpovědnosti právnických osob**. Důvodová zpráva k zákonu č. [183/2016](#) Sb. k tomu uvádí, že přínosem nové právní úpravy bude umožnění trestněprávního postihu v těch případech, kdy to současná úprava nedovoluje, a na základě toho tak dojde k rozšíření preventivně-represivní funkce zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, neboť bude dopadat na větší škálu závažných protiprávních jednání. Jinými slovy se tedy podstatně rozšiřuje oblast rizik vzniku trestní odpovědnosti právnických osob, k čemuž je navíc nutno připočítat vzrůstající tendenci orgánů činných v trestním řízení k souběžnému trestnímu stíhání osoby právnické s osobou fyzickou.

JUDr. Filip Seifert, MBA,
advokát, společník

[SEIFERT A PARTNEŘI advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Florentinum
Na Florenci 2116/15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 603 194 424
e-mail: office@akseifert.cz

[1] Zákon č. [183/2016](#) Sb., kterým se mění zákon č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů., a to především.

[2] ŠÁMAL, Pavel, DĚDIČ, Jan, GŘIVNA, Tomáš, PŮRY, František, ŘÍHA, Jiří. Trestní odpovědnost právnických osob. 1.vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2012, s. 211.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)